

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר ראובן בוטלר שליט"א

זבחים צא. - בענין אכילת קדשים למשחה

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- למה נהגו המלכים לאכול בשרם "צלי ובחרדל"?
- מה עדיף - לאכול מתנות כהונה בדרך שחביב לו יותר, או כדרך שהמלכים אוכלים?
- בהלכות מעשה הקרבנות כתב הרמב"ם שהכהנים אוכלים קדשים צלויים שלוקים ומבושלים כו'. וצ"ע מדברי הרמב"ם בהלכות ביכורים, שאין הכהנים אוכלים מתנותיהם "אלא צלי בחרדל", ולא שלוקים וכדומה! (ואם כוונתו שכל אחד יכול לאוכלם כפי שחביב בעיניו, היה לו לפרש זה להדיא!)
- האם מצוות אכילת מתנות כהונה למשחה הוא משום כבוד המתנות כהונה, או משום כבוד הכהנים?

1. **משנה זבחים צ:**, וז"ל, "וכולן הכהנים רשאים לשנות באכילתן, לאכלן צלויין ושלוקין ומבושלין, לתת לתוכו תבלי חולין ותבלי תרומה, דברי ר"ש; ר"מ אומר לא יתן לתוכו תבלי תרומה, שלא יביא התרומה לידי פסול."

2. **גמרא חולין קלב:**, וז"ל, "אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא בחרדל, מאי טעמא אמר קרא (במדבר י"ח) למשחה לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים."

3. **רש"י שמות פרק כ"ט פסוק כ"ט**, וז"ל, "למשחה. להתגדל בהם, שיש משיחה שהיא לשון שררה, כמו (במדבר יח ח) לך נתתים למשחה, (תהלים קה טו) אל תגעו במשיחי."

4. **ספר החינוך מצוה ז'**, וז"ל, "שלא לאכול הפסח נא ומבושל... משרשי מצוה זו, מה שכתוב בשחיתתו, לזכור נס יציאת מצרים. וזהו שנצטוינו לאכלו צלי דוקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכול בשר צלי, לפי שהוא מאכל טוב ומוטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם כי אם מבושל, כדי למלא בטנם."

5. **מהרש"א בבבא מציעא פו:**, וז"ל, "שלשה לשונות בחרדל כו'... וחרדל נמי דריש מ"רך וטוב" שהוא עושה המאכל רך וטוב, חושבני דדין כחושבני דדין."

6. **תוס' חולין קלב: ד"ה אין נאכלין**, וז"ל, "וא"ת דבפי' כל התדיר (זבחים דף צ:), אמרי' ובכולן רשאים הכהנים לשנות באכילה לאוכלן צלויין שלוקין מבושלין ואמר בגמרא טעמא משום דכתיב בהו למשחה, פירוש לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין, ונראה דודאי כמו שטוב לו ונהנה יותר מצי אכיל להו, אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר."

7. **רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י' הלכה י'**, וז"ל, "ומותר לאכול את הקדשים בכל מאכל, אפילו הכהנים מותרין לאכול חלקם בין מקדשים קלים בין מקדשי קדשים בכל מאכל, ולשנות באכילתן ולאוכלם צלויים שלוקים ומבושלים ולתת לתוכן תבלין של חולין, אבל לא תבלין של תרומה שלא יביאו את התרומה לידי פיסול."

ובהלכות ביכורים פרק ט' הלכה כ"ב, וז"ל, "ואין הכהנים אוכלין המתנות אלא צלי בחרדל, שנאמר למשחה כדרך שאוכלים המלכים."

8. דברי יציב (להאדמו"ר מקלויזנברג) חלק או"ח סימן ר"ד אות א', וז"ל,

וברמב"ם נכורים פ"ט הכ"ב, ואין הכהנים אוכלין המתנות אלא צלי בחרדל שנאמר למשחה כדרך שאוכלים המלכים. ובפ"י ממעה"ק ה"י, ומוחר לאכול את הקדשים צלל מאכל אפי' הכהנים מותרין לאכול חלקם וכו' ולשנות באכילתן ולאוכלן כלו"ם שלוקים וכו'. ובמל"מ שם מהא דפ"ט דנכורים, וז"ל להחוס' הג"ל בחולין, וכ"ה נכס"מ שם בפ"ט דנכורים מהחוס', ונראה דס"ל דגם הרמב"ם ס"ל כחילוק החוס'. והביא המל"מ עוד מהחוס' בזבחים ע"ה ע"ז ד"ה נכור, דבדבר דלא הו' מתנות כהונה לא שייך למשחה, ושלפי"ז כוונת הרמב"ם במ"ש אפי' הכהנים כלומר לא מציעא בחלק אחרים דלא שייך למשחה, אלא אפי' בחלק הכהנים, וכמ"ש החוס' בחולין עיי"ש. אך פשוט לשון הרמב"ם קשה, דחוס' הדברים והו"ל לפרש.

והרמב"ם ד"ל לחלק בין מתנות כהונה ואכילת קדשים, דהנה חזין עכ"פ מהחוס' בחולין הג"ל דצלי הוא המעולה ביותר נלמשה וצדק גדלות ושררה, אך בקדשים כיון דאיכא מ"ע דאכילת קדשים וכמ"ש הרמב"ם שם בפ"י ממעה"ק ה"א, ומכיון שהוא אינו מתענג על צלי כי אם על מצושל, לכך רשאי לאכול כדרכו בשלוק ומצושל, וזה ג"כ נחקיים למשחה, אם כי אינו המעולה ביותר, חה ג"כ

9. במדבר פרק י"ח פסוקים ח - י"ט, וז"ל, "ח וידבר יקוק אל אהרן ואני הנה נתתי

לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתי למשחה ולבגיד לך עולם. ט זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבגיד. י בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אתו קדש יהיה לך. יא וזה לך תרומת מתנם לכל תנופת בני ישראל לך נתתי ולבגיד ולבגיתך אתך לחק עולם כל טהור בביתך יאכל אתו. יב כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר נתנו ליקוק לך נתתי. יג בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו ליקוק לך יהיה כל טהור בביתך יאכלנו. יד כל חרם בישראל לך יהיה. טו כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליקוק באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה. טז ופדונו מן חדש תפדה בערפך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא. יז אך בכור שור או בכור פשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח ליקוק. יח ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הגמין לך יהיה. יט כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני ישראל ליקוק נתתי לך ולבגיד ולבגיתך אתך לחק עולם ברית מלח עולם הוא לפני יקוק לך ולזרעך אתך."

ורש"י שם פסוק ח', וז"ל, "ואני הנה נתתי לך. בשמחה, לשון שמחה הוא זה, כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו, משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאיו, בא אחד וערער על השדה, א"ל המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגד הריני כותב וחותר לך ומעלה בערכאיו, אף

כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם, ולכך נסמכה פרשה זו לכאן. למשחה. לגדולה."

10. אזניים לתורה (לר' זלמן סורצקין) שם פסוק ח', וז"ל,

ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי. לשון "הנה" צריכה ביאור, ויב"ע תרגם: "ואנא בחדות יהבית". וכן הוא ברש"י מהספרי: הנה — בשמחה. וצריך להבין את סיבת השמחה. ומצאתיה בסוף המקרא: "את משמרת תרומתי לכל קדשי ב"י". היינו שהתרומה וכל כ"ד המתנות הן לה' לבדו (וכן מפורש ברמב"ם ה' תרומות פי"ב הי"ט, שכל הכ"ד מ"כ אוכל הכהן משלחן גבוה, כי המתנות לה' הנה והיא זיכה אותם לכהנים. שנ' ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי). והן צריכות שמירה מעולה מטומאה ומבזיון וחילול, והיתה שמחה לפניו ית', שמצא איש נאמן למסור לו ולזרע כשר אחריו את "משמרת תרומתי".

11. רשב"ם שם, וז"ל, "לך נתתים למשחה. הרי הן לך כעין סימן שרים הנמשחין למלוך."